

Datainspektionen informerar

Verksamhets- berättelse 2015

Datainspektionen

den 2 mars 2016

Innehåll

1	Inledning	3
2	Datainspektionens huvuduppgifter och resurssituation	3
3	Lagstiftning	6
4	Verksamhetens mål	6
5	Informationsverksamheten	7
5.1	Information och muntlig rådgivning	7
5.2	Webbplats.....	7
5.3	Utbildning och information	7
6	Löpande verksamhet	7
6.1	Kontakter med Datainspektionen	7
7	Tillsyn	7
8	Övrig verksamhet.....	7
8.1	Samverkan med andra datatillsynsmyndigheter	7
8.2	Hållbarhetsarbete	8

1 Inledning

Alltsedan Datainspektionen inledde sin verksamhet hösten 2008 har fokus legat på de verkliga kärnområdena, vilket varit möjligt då myndigheten är liten och effektiv. Arbetet sker förebyggande, långsiktigt och utgår från en helhetssyn. Myndighetens tillsyn är i huvudsak planlagd, förutsägbar och präglas av öppenhet. Ärendeprocesserna är effektiva och klarar i stort sett de mål som uppställts för verksamheten. Det har varit möjligt tack vare att verksamheten är enhetlig.

Myndigheten har under året behandlat sammanlagt 25 (116) ärenden.

2 Datainspektionens huvuduppgifter och resurssituation

Verksamhetsutrymmena ligger i Kvarteret iTiden och lokaliseringen har visat sig vara lämplig, då för Datainspektionen behövlig kompetens inom IT-området till viss del finns i byggnaden.

Den relativt korta tid myndigheten verkat i kombination med personalens långa sjukfrånvaro och landskapets omfattande besparingskrav har gjort att tillbudsstående budgetmedel inte använts till fullo.

Målsättningen är ett samhälle där den personliga integriteten värnas och som är i balans med andra grundläggande värden. Enligt landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen ("personuppgiftslagen") har Datainspektionen som uppgift att utöva tillsyn och inspektioner, följa den allmänna utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta nödvändiga initiativ, informera om gällande regler samt ge anvisningar och råd om behandlingen av personuppgifter.

Datainspektionen leds av en chef som också har ansvaret för den operativa verksamheten. Den viktigaste resursen för att kunna uppfylla målen är personalen. Den utgörs för närvarande av en heltidstjänst med en sammanlagd arbetsinsats (exkl. semestrar och andra ledigheter) på cirka 10 arbetsmånader. Den ordinarie personalen var dock under året oavbrutet långtidssjukskriven från årets början till och med den 2 augusti för att sedan delvis arbeta partiellt deltid till och med årsskiftet. Under tiden 20.1 – 15.2 var en tillfällig utredare anställd på deltid (60 %) för att bland annat upprätta föregående års verksamhetsberättelse och förslag till verksamhetsplan för tiden 2015 - 2017. Därtill var en tillfällig rådgivare anställd på deltid (20 %) under tiden 20.1 – 30.6 och 29.9 – 31.12 för att informera besökare på plats, per telefon och e-post om dataskyddsfrågor. Rådgivaren hade även som uppgift att utföra andra uppgifter inom myndigheten.

För att kunna ge största möjliga service och svara på kravet om största möjliga tillgänglighet har telefoni- och receptionisttjänster köpts från näringslivet. Största delen av kontakterna med Datainspektionen sker uteslutande per telefon eller via e-post.

En aktuell fråga som under året sysselsatt dataskyddsmyndigheter runt om i Europa är hur den nya dataskyddsförordningen, som beräknas träda i kraft 2016, ska tillämpas för att underlätta internationellt samarbete i dataskyddsfrågor. EU-förordningen förutsätter att datatillsynsmyndigheterna är fullständigt oberoende. Bland annat förutsätter det att tillsynsmyndigheterna tilldelas tillräckliga personella och tekniska resurser för att kunna utföra sitt uppdrag.

Behandlingen av personuppgifter i samhället är enorm och Datainspektionen har endast möjlighet att följa en liten del. Målsättningen har därför under året varit att synliggöra integritetsfrågorna. Myndigheten har fortsatt arbeta förebyggande, det vill säga att ta initiativ och samarbeta med olika myndigheter. Datainspektionen deltog under hösten i arbetet med att förbereda årets träff om sociala medier ("Nyfiken på nätet – vad gör våra barn?") som anordnades tillsammans med Barnens Internet (Rädda Barnen), Fältarna och personal från Ålands grundskolor och gymnasium. Arrangörerna utgör tillsammans ett nätverk som arbetar för att motverka mobbning på nätet. Träffen anordnades i år på norra Åland för att uppmuntra föräldrar och vuxna att intressera sig för barns och ungdomars användning av sociala medier. På detta sätt kan föräldrarna och de vuxna ge stöd åt de unga. Vid träffen delades en publikation ut som framtagits i samarbete med elever på Media- och kommunikationslinjen vid Ålands yrkesgymnasium.

Datainspektionens hemsida www.di.ax är en viktig kommunikationskanal och ett viktigt verktyg att ge information om integritetsfrågor till huvudsakligen enskilda och myndigheter. Genom en uppdatering av hemsidan kan omvärldsbevakningen inom dataskyddet och delvis inom datasäkerheten numera följas. Därtill kan hemsidan lättare följas från läsplattor och smarttelefoner.

Datainspektionen har i mån av resurser fortsatt sin samverkan med andra myndigheter och organisationer i arbetet att kunna bistå inblandade samt öka informationen om behandling och registrering av personuppgifter.

Digitaliseringen i samhället ökar. Tekniken för att sammanställa och tolka data utvecklas. Teknologins möjligheter är närmast obegränsade. Ur ett dataskyddsperspektiv är det inte acceptabelt med den omfattande övervakningstekniken möjliggör. Ny teknologi öppnar upp fantastiska möjligheter att leva ett enklare och bättre liv, men det får inte leda till ett övervakningssamhälle. Därför behövs en politik som respekterar värdet av ett gott dataskydd.

Europeiska kommissionens förslag till ny lagstiftning kommer att ersätta dagens dataskyddsdirektiv med en förordning. Resultatet blir att en enda övergripande lag ersätter de nationella personuppgiftslagarna. Förslaget innebär att sättet på vilket Datainspektionen och övriga dataskyddsmyndigheter inom EU arbetar och samarbetar kommer att påverkas. I enlighet med förslagets s.k. mekanism för enhetlighet, som har som syfte att eftersträva ett mera harmoniserat dataskydd och en säkrare digital inre marknad, har de nordiska datatillsynsmyndigheterna redan tillämpat regeln ifråga om gränsöverskridande verksamheter genom utvidgat samarbete.

Utvecklingen av internetpublicering medför att fler personuppgifter sprids, vilket i sin tur ökar risken för att enskildas integritet kränks. Under året har det vid flera tillfällen fortsatt rapporterats om dataintrång i flera stora databaser vilket resulterat i att stora mängder personuppgifter lagts ut på nätet. Likaså har internetsajters lagring av användarnas personuppgifter aktualiserats.

Inom den offentliga sektorn ökar ambitionerna på e-förvaltningens område. Informationsutbytet mellan myndigheterna fortsätter att utvecklas. Nya digitala tjänster skapas för att förenkla kontakterna mellan myndigheterna. Molntjänster införs och sociala och interaktiva medier skapar förutsättningar för nya kontakter mellan olika aktörer i samhället och medborgarna.

Gränserna suddas ut mellan bärbara och handhållna datorer, mobiltelefoner, digitalkameror och andra portabla lagringsmedia vilket också får konsekvenser för dataskyddet. Stora mängder data kan också lagras i portabla hårddiskar och USB-minnen som snabbt kan föras bort, vilket ökar kraven på informationssäkerhet.

Övervakningskameror ökar och blir alltmer avancerade. Systemen för kameraövervakningen får nya funktioner och används i skolor, på arbetsplatser och på allmänna platser. Appar (små program för mobiltelefoner) har allt oftare framförts som en säkerhetsrisk. Hackare kan till exempel komma åt personuppgifter och var användare rört sig rent geografiskt medan appen varit igång. Innan en app godkänns är det viktigt att noggrant överväga vilka rättigheter appen verkligen behöver för att fungera. Ifall ytterligare rättigheter, som inte kan motiveras utifrån användningsfunktion, tillkommer så kan det innebära en risk för den personliga integriteten att ladda ner appen.

3 Lagstiftning

Datainspektionen är tillsynsmyndighet i enlighet med EG-direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, landskapslagen om behandling av personuppgifter inom landskaps- och kommunalförvaltningen ("personuppgiftslagen"), och landskapslag (2007:89) om Datainspektionen. Personuppgiftslagen är i praktiken en processbeskrivning över myndigheternas hantering av personuppgifter. Lagtinget uttalade i samband med antagandet av landskapslagarna att "lagstiftningens komplexitet ställer särskilda krav på sakkunskap på en sådan liten specialmyndighet som Datainspektionen. Lagtexten är komplicerad med ett betydande inslag av teknisk terminologi som en följd av att följa EG-direktivets ordalydelse, vilket förutsätter att tillräckliga resurser anslås för utbildning av de myndigheter och organisationer som berörs av lagen och att information och rådgivning i lätt förståelig form behövs".

4 Verksamhetens mål

EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 8, (2007/C303/01) föreskriver att var och en har rätt till skydd av sina egna personuppgifter. Personuppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av samtycke eller någon annan legitim och laglig grund. Således har det övergripande målet varit att stimulera till ett aktivt tänkande kring konflikten mellan samhällets krav på effektivitet och den enskildes behov av integritet. Kort och gott handlar det om att skapa en balans mellan integritetsskydd och databehandling. Det handlar om att inom området för integritet, offentlighet och rättssäker förvaltning värna om den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter. Med andra ord kan en god förvaltning sägas vara samma sak som ett gott dataskydd.

Datainspektionen ska skapa förutsättningar för att behandlingen av personuppgifter inte medför otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet och att reglerna för sådan behandling följs. Målet ska nås utan att användningen av teknik onödigt förhindras eller försvåras. Datainspektionen ska sträva efter att på ett tidigt stadium upptäcka och förebygga hot mot den personliga integriteten. Fokus ska läggas på känsliga områden, nya företeelser och områden där risk för missbruk är särskilt stor. Datainspektionen ska bidra till utvecklingen av en effektiv och rättssäker elektronisk förvaltning genom att särskilt bevaka enskildas personliga integritet.

5 Informationsverksamheten

5.1 Information och muntlig rådgivning

Den största delen av Datainspektionens tid har fokuserats på information om gällande regler och samverkan med landskapsmyndigheter och kommunala myndigheter. Datainspektionen har informerat och givit muntlig rådgivning i 13 (66) ärenden. Informationen har huvudsakligen riktat sig till landskapets och de kommunala myndigheterna, men även till privatpersoner. Därtill har Datainspektionen väglett i frågor som inte direkt hör till Datainspektionens tillsynsområde.

5.2 Webbplats

På webbsidan publiceras bland annat Datainspektionens vägledning för olika förvaltningsområden under menyn Allmänna råd. Webbsidan ger vägledning till allmänheten och myndigheter i frågor som gäller behandling av personuppgifter.

5.3 Utbildning och information

Fokus under året har fortsättningsvis gällt myndigheternas registerhantering och riskhantering inom allmän förvaltning. En ny broschyr om sociala medier, framtagen av Datainspektionen tillsammans med Rädda Barnen, Fältarna, Folkhälsan och personal från Ålands grundskolor och Ålands gymnasium i samarbete med studerande vid Ålands yrkesgymnasium, presenterades under hösten.

6 Löpande verksamhet

6.1 Kontakter med Datainspektionen

Allmänheten och myndigheterna har kontaktat Datainspektionen 25 (116) ärenden. Huvuddelen av kontakterna har skett per telefon eller e-post.

7 Tillsyn

Ett tillsynsärende gällande felaktiga adressuppgifter i en myndighets personregister slutfördes under året. Utskicket av den planerade tillsynsenkäten inom hälso- och sjukvården som under året konverterats till elektroniskt format i Webropol kommer på grund av bristande personalresurser att skickas ut först under 2016.

8 Övrig verksamhet

8.1 Samverkan med andra datatillsynsmyndigheter

Datainspektionen har samverkat i gemensamma frågor med Dataombudsmannens byrå. Datainspektionen och Dataombudsmannens byrå har samverkat i frågor som hör till Dataombudsmannens behörighetsområde. Målsättningen är att medborgarna på Åland ska få god service på svenska språket. Dataombudsmannens byrå är tillsynsmyndighet till den del det gäller polisen, den privata och statliga verksamheten på Åland. De båda tillsynsmyndigheterna har organiserat sig så att enskilda på Åland skall få god service trots den delade förvaltningsbehörigheten mellan myndigheterna.

8.2 Hållbarhetsarbete

Personalens arbetsresor har i mån av möjlighet företagits per cykel eller till fots.

Susanne Björkholm
Chef för Datainspektionen

